

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**EXIMI-//VM PLANEQVE DIVI-//NVM OPVS
INCOMPARABILIS// Theologi Dionysij, professione
Car//thusiani, in quo opere contine[n]tur// quinque
humanae uitae specu//la**

Dionysius <der Kartäuser>

Coloniae, 1540

Explicit speculum pœnitentiæ. Incipit speculum agonizantis peccatoris.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55481](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55481)

SPECVLVM

super Sodomam & Gomorram sulphur & ignem sic dicit. Quid in sulphure, nisi fetor carnis. Et quid per ignem nisi ardor desiderij carnalis exprimitur. Cum ergo habitantium in Sodomis uel Gomorra carnis scelerata decreuisset dominus punire, in ipsa qualitate ultionis notauit maculam criminis. Sulphur quippe fetorem habet, ignis ardorem. Quia itaq; ad peruersa desideria ex carnis fetore arserant, dignum fuit ut simul sulphure & igne perirent, quatinus ex iusta pœna discerent ex iniusto desiderio quid fecissent. Nam per quæ quis peccat in hoc mundo per hæc punietur & in inferno.

Explicit speculum pœnitentiæ.

Incipit speculum agonizantis peccatoris.

Heu heu & plusquam heu me miserum & infelicem peccatorem, qui tot in angustijs & calamitatibus corporis & spūs, me solum reperio & omni humano suffragio destitutum. Nec est ulla creatura sub sole à qua audiam aut credam dolorum meorum qualecunq; sperare reuelamen, attenta calamitate quam in presentiarum perpetior. Parentes siquidem & amici mei carnales, quibus maxime confidebam, idem ipsi per quandam fictam & occultam traditionis speciem, in uanitatibus & ludis ineptis me deduxerunt, & induxerunt in locum horroris & laqueum mortis, qua me nunc obsidet & inuadit, scilicet nec me præuidere docuerunt pntes horrendas miserias, quibus heu nunc totus inuoluor tam corpore quam anima. Insuper & in prædictum laqueum mortis cum eisdem cognatis dietim labebar nec attendebam. Væ uæ mihi misero peccatori quod dum plena incolumitate fruebar, has terribiles angustias & intolerabiles cruciatus non præcogitauī, qui omni mortali caro

tali creature præsertim homini peccatori ineuirabili
 ter eueniunt, dum mors in soribus est agonizat ueluti
 heu modo patientur experior. Vtq; hæc merito per
 cogitasse debueram, nisi mundus & diabolus cordis
 oculum errorum tenebris obfuscaissent, immo uerius
 prorsus excæcassent. Si quidem dū adhuc sanus essem
 et in prosperis mundi totus efflorescerem, mortā semper
 metuebam, & uir absq; horrore mortis mentionē au-
 dire poterā, scilicet nec quempiam morientem uidere
 poteram aut imaginare sine dolore & tremore cordis.
 Sed heu nunc quasi proditorie inuador & circumual-
 lor à morte, nec ullum usq; quaq; patet diffugium, qui-
 nimio tot miseris undiq; circumuallatus suam, quod
 præter eas nil aliud cogitare possum aut alijs inten-
 dere. Nihilominus salubre nimis mihi foret & oportu-
 num saluti animæ meæ uacare quam timeo post bre-
 ue temporis interuallum ad infernalem descensuram
 mansionem, cuius horrendam memoriam saltem uni-
 us horæ morula nunquam hucusq; in mente habui:
 putans me tempestiue satis id facturum dum mors
 adesset, finemq; uitæ propinquare perspicerem. Sunt
 ecce me grauitur errasse euidenter perpendo, cernens
 me doloribus, pauore, & angoribus, ita circumseptū,
 quod ad salutaria quæq; intendere mihi non uacat
 aut delectat, quinimo luce clarior experior quod post
 ludam amissum nil restat quam ut uadetur. Heu me
 miserum & infelicem, quod præciosum, temporis ob-
 animæ salutem procurandam mihi diuinitus collatū,
 tam ineptè tam uane tam inuilitè erpendi, et ad uanitates
 cunctaq; salutem meam nociua, eodem quotidie
 abusus sum, dei sanctæq; matris ecclesiæ præcepta, et
 monita prorsus paruipendens, atque pro nihilo du-
 ces uota frangēs pœnitentiā refugies, pmissa soluere
 nō curās & omnia uetna ppetrās. Quāobrem ab immortalī
 V iij uerme

SPECVLVM

uerme propriae conscientiae tam acriter intus corro-
 dor & comanducor, quod dolor ille omni dolore sauior
 sua acerbitate sufficiens esset animam a corpore sano ui-
 olenter auellere, sed & pro pauore eorum quae praedixi, ani-
 ma adhuc in corpore remanere gestit, sed frustra spe-
 sua necessario Christum deserere compellitur. Heu heu quod
 tum a uia salutari quae ducit ad uitam aberrauit, quam
 nimis angustam fore considero, latam autem & spatiosam a
 multis frequentatam, quae ad interitum tendit & in bara-
 trum damnationis precipitat, hucusque sum secutus. Vti-
 nam daretur mihi saltem unica dies temporis hominum, qui il-
 lud uanum consumunt & inutiliter; deperdunt enim, pro-
 culdubio mora semota, corde puro & conscientia non
 ficta de praeteritis delictis ueraciter poenitere, & iterum
 poenitenda non committere. Sed uideor mihi taliter ad
 haec ab alijs responderi. Quod sicut ad regimen domus
 solus denarius argenteus parum conferret ei, qui cum
 mille aureis illam regere non potuit; pariformiter parum
 ad salutem procurandum mihi prodesset unica dies poeni-
 tentiae, qui in centum milibus nihil unquam bonifeci, imo
 malum omni momento perpetravi. Praeterea dolenti-
 ter experior & animaduerto quod homini impoenitenti
 suamque uitam nullatenus emendare curanti, festina mors
 summum est remedium & salubris medicina. Cui enim
 breuior uita est minus deterioratur, & pauciora sibi
 cumulat delicta. Maledicantur itaque falsae deliciae, con-
 uersatio foeda, inepta solacia, quae quis exiguo tempore du-
 rauerint, aeterna tamen mihi ingerent tormenta & sine fi-
 ne duratura. Magna stoliditas est ut uiam longiterra
 quis concupiscat, si illam in dei seruitio indefinenter non
 expendat. Heu quod negligenter ista prauidi praeteritis die-
 bus cum ad honores amores & fauores mundanos tam
 ardentem aspirarem, qui me nunc in has horrendas angustias

gustias & cruciatus instar cęci deduxerunt. Maledicta sit hora illa qua in hanc lucem prodii, dum propter intensum & excessiuum mundialium amorem, corpus meum in cibum ignis & fauillam æterni incendiij sic delicate nutriui. Deum qui me creauit & perditum redemit perdidit, uitam illam beatam qua sine non clauditur, defectu caret, inuidiam nescit, amissi. Feliciq; omnium supernorum ciuium societate perpetuo sum priuatus, ubi uerus amor & perfecta merita & gaudia singulorum facit communia uniuersorum. Nec immerito, ut clare perspicio, tot bonis destitutus sum, quoniam quidem si breue & exiguum uitę meę tempus in die seruiçio cõsumpsissem, infallibiliter & absq; ulla ambiguitate conscientię, securitatē & animę salutem in pñti æuo accepissem, & in futuro uitã eternam & gloriam sine fine possedissem. Sed nunc procholor ingredior locum tormentorum terribilium et æternalium pœnarum & paulatim desinunt omnium membrorum meorum officia, cunctaq; uires tam animę quam corporis languescunt. In primis lingua mea palato adhærens, loquele usum mihi adimit, quã obrem dolores & angustias cordis explicare non permittor. Oculi gyraunt & rotantur in orbem, uel turgescunt inflanturq; pre dolore, ob cuius uehementiam nequeunt lachrymari: facies pallescit, color immutatur & glaucescit, nasus constipatur acrucescit, os grauius olet et exarescit, dentes nigrescunt eorumq; iunctura se dissoluit. Labia crepant finduntur & spumant, guttur raucescit, nerui qui in proximo rumpedi sunt uidendos se monstrant, pectus aridum se subleuat, ut cordi locum tribuat quod ad crepandum festinat. Misera quam caro per omnes meatus sudat, fœtet, seq; cõstringit. Heu q̄ intollerabiles p singula corpis mēbra

SPECVLVM

sustineo cruciatus nam uenter uacuis & attenuatus
 dorso fere se sociat. Omnes corporis costæ & ossa ita ut
 numerari cōmode possent oculis intueri se manife-
 stant, sanguis aufugit uanę se occultat, crines defluunt,
 ignis naturalis algescit, deficit sensus, uita declinat. O
 me infelicē cur in hoc speculo me iugiter nō inspexi
 & mortis amaritudinē nō precogitavi, & p̄sertim ter-
 ribiles angustias quę morituros p̄eunt & subsequun-
 tur: quibus iā circūseptus nullā requiē aut pausam repe-
 rio, quo cūq; me uertero siue in longū exēsus siue in
 globum collectus, siue supinus iaccā siue resupinus re-
 cumbem, quin mo ex omni parte corpus paulatim
 deficiens uelut esca uermiū horrendū ex se gignit pu-
 torem, quē ego ipse ut cūq; uix sufficio tolerare. Præ-
 ter hæc corporis mala, quę enumeravi, ipsa etiā ani-
 ma inestimabiles tollerat angustias, cui dēter confide-
 rans preterita oblectamenta atq; delicia, dicta, uerba,
 facta & opera, singulasq; cordis cogitationes & uo-
 luptates tam subito & celeriter euanuisse, uix unius
 noctis somno æquiparandos fore respectu æternita-
 tis. Insuper & cuncta opera sua animaduertit iniusta
 esse & uitiosa, quapropter ab eorum p̄sentia aufuge-
 re satagit scilicet ab eis tale recipit respōsum. Tua in-
 quiunt opera sumus, tuicq; partus quos genuisti. Idcir-
 co te relinquere non debemus, sed usque ad p̄sentē
 diem æquissimi iudicis comitabimur, te grauit̄ accu-
 sari, eo quod nemine impellente aut instigante rei-
 ipsam pluries tetasti & in p̄cipitia multa sponte
 corruisti. Referemus, præterea uniuersas circumstan-
 tias & causas locorū, temporū, personarū, in quibus diui-
 na mandata contēnens uisasti. Quodq; sc̄tis inspirati-
 onib⁹, plerūq; tibi celit⁹ immissis obtēperare rēnuēs,
 easdē po. i. impudētē a te fugasti. Vḡ mihi misero &

infe

Infelici pectore cui ex omni parte intrus & foris multipli-
cant mala. crescit afflictio, sed non immerito, utpote q
contra dictamē a gratis & iustitiā, cōtra remorsum &
uermiculum conscientie in baratru damnationis me
ipsum præcipitavi, & q̄um in me fuit spūs sancto bel-
lū inuicti, diuinæ gratiæ ingratus extiti, notitiā lumen
extinxi. Angelo sc̄o qui mihi in custodiam & directo-
rem deputatus fuerat inobedienter restiti. Monita q̄-
que & correptiones iustorum qui a uia nequitie me
trahere, & ad salutaria dirigere conabantur audire
contempsi. Proch dolor quanto studiosius hos acer-
bissimos cordis dolores obliuisci & effugere desidero,
tanto attentius obrutibus meis semet obijciunt. Et ut
singula notanter explicem mala quæ patior, undique
per circuitum circunvallant me angeli tenebrarū ho-
stes implacabiles, qui gestibus suis & clamoribus ter-
ribilibus & inconditis mihi minantur ut deuorent,
ac uiuum absorbeant. Habent siquidem facies tam fœ-
das & horribiles adeo q̄ solus eorum aspectus suffice-
ret amentiam mihi pariter & desperationē incurrere,
& animam a corpore separare. Ex altera deniq; parte
eminus astare conspicio custodē mihi deputatū ange-
lum bonū, mœstū & lugubrem, cuius qm̄ suasionibus
& cōsilijs ac monitis obtēperare contēpsi ad succur-
sum meū lente se disponit, quinimo a tartareis legio-
nib⁹, quorū dum sospitate truerer corporali beneplac-
itis deseruiui, me iure deprehendi pmittit & imma-
niter cōrrectari atq; discerpi. Et rursum uero iudicem
meū æq̄simū, & infallibilē inspicio terribilē nimis ad
instar furiosi cuiuspiā ac rapidi uiri stantē, q̄ ex uultu
suo iracūdo minis & minaci quem sic aspicere uniuersas
mūdi pœnalitates exuperat patēter oñdit ingentē
furo, rēque ergo me miserū concepit. Et reuera tanto

SPECVLVM

nunc mihi terribiliorem se monstrat, quanto conuer-
 sionem meam noxijs excessibus pauloante misericordi-
 us expectabat. Ach quae seuera in oibus mora & appella-
 tione temotis a domino praestolor condemnationis senten-
 tiam, qui ob mei conuersionem & emendationem tot mi-
 hi dies & horas misericorditer indulget, sed cum de die
 in diem penitendi propositum protrahere, nihil boni
 peregi, sed in uitis prorsus emarcui. Nunc ecce tantis
 me calamitatibus obsitum conperio, quod nec enumerare quae-
 dem ipsemet sufficio. Sententiam quippe illam tam asperam
 scio me sustinere non posse, quam tamen iuxta
 diuinum decretum praestolari me oportet. Nec est remedi-
 um in contrarium. Ad cuius quidem executionem senten-
 tiae tartareos illos satellites ac lictores immites & im-
 misericordes praeparatos cerno, qui mihi manus praee-
 bent ut ad ollas sulphureas aeternaliter arsurum me se-
 cum traducant. Praeterea subtus me patentibus ocu-
 lis ac lucide contemplor loca infernalium & collegas tam
 terrificas, domumque horroris & importabilis terro-
 ris, cuius sunt tenebrae tam densae ut & manibus apte
 palpari & tractari ualeant. Ignis sine flamma ac cla-
 ritate splendore, foetor omnium sulphure & fumeo odo-
 re pestilentior, dolor ad instar parturientium & absque
 cessatione uel pausa qualicumque Rugitus & clamores
 necnon suspiria omnium magni uigoris, ut & lachryman-
 di auferant memoriam pariter & desiderium. Poenitentia
 tes & miseriae tam graues, ut per singula momenta se
 re hominem mori cogant, qui tamen mori non ualeat.
 mors quoque in desiderio est & uenire conuenit. Illic
 ob intolerabiles cruciatum audio plerisque deum blasphemantes,
 deierantes ac maledicentes. Ibi quoque patenter
 consoicio uniuersumque damnatum odire suum proximum
 uelut hostem capitalem, eisque maledicere, mala impre-
 cari

eari & absq; causa molestare, & idcirco de die in diem
noui sibi inferuntur cruciatus. Illuc insuper planè co-
gnosco eos qui mecum paulo ante deliquerunt, & do-
minica mandata uiolauerunt, scienter expectantes ut
quæ pridem habuerunt conscium in delictis, iam se-
cū habeant sodalem & participē in pœnis & sulphure
in flammis. Iacent illic miseri inter aspides, serpētes
& drācones & similes bestias uirulentas, quarū p̄ mul-
titudine non est numerus. Ibi desideratur mors, quæ
eibus est ipsis immortalis, qui tamen moriuntur sine
morte & cruciantur sine fine. Heu q̄ horribilis est illie
mansio mihi in ijs similibus sceleratis deputata ac p̄-
parata, cuius etiam memoriā & cruciatus præcogita-
tio in immensum meos augent dolores, calamitates
& miseras. Pereat dies in qua natus sum. Maledicta
sit hora qua de matris utero in lucem hanc prodii, cū
tāntis angustijs & mœroribus implicitum de hac uitā
migrare cōpellor. Heu me infelicem cur talia & his si-
milia non præcogitauī, uel in animo reuolui dū ple-
na corporis sospirate gauderem, & pœnitēdi spatium
mihi fuerat benignè concessum. Iam utiq; si hoc fecis-
sem tam securus essem de æterna felicitate captanda,
quā heu in p̄sentiarum indubitanter infernales cru-
ciatus postmodū suscepturus in perpetuum duratū-
ros. Maledicta sis infelix anima mea quæ ad pœnales
illas migrabis mansiones, ubi quoq; corpus quod tibi
socium habuisti in delicijs, simul & pertrahes in inter-
minabilibus flammis. O si possem explere cordis meū
desiderium, uellem certe q̄ nūquā natus fuisset. Nec
enim tantas calamitates iam incurrerem, quas euade-
re nullatenus p̄ualeo. O rupes arduæ & montes excel-
si, cadite super me, & colles cooperite me, ne uultum
illum irati contra me iudicis si fas est aspiciam. Insuper
precor

precor occidite me ut pœnas illas horrendas nō aspiciā, quas mihi paratas uideo sursum & deorsum, anteriorum & retrorsum, dextrorsum quoq; & sinistrorsum. Siquidem tam graues & tam terribiles hæ sunt, ut si liceret & permitteret certe in desperationem caederem labiq; in eam totis uiribus optarem. Heu q̄ intolerabiles ingerunt mihi cruciatus carnales deliciae, uestes preciosæ, nec non superbia cordis ignominiosa & fœda. Nō immerito carnem meam putridam tam delicatē nutrire & impinguare debui, quæ non erat nisi saccus stercoreum ac cibus uermium nec non immundorum spirituum, animæ autem salutem postponere ac deferere, quæ sanctorum angelorum manibus, & beatorum spirituum ministerio, suo & omnium rerum plasmatori presentari debuerat, qui suo preciosissimo eam sanguine de potestate demonū redemit, mortem quoq; pro eadem suscipere non dubitauit. O munde imō immunde nō ab re te cogor exosum habere, qui ut tibi complacerē iam illis displicio qui merito ultra omnem mundi creaturam, aut quod credi potest si eis obtemperare uoluissē pro me dilexissē, & nunc heu pro tali ministerio æternos suscipio pro mercede cruciatus. Vos item alioq; parentes & affines, quos profecto si ut nunc sic & tūc cognouissē, nunq̄ uobis tantam fidē iam adhibuissē, nec uestris suasionibus & consilijs acquieuissem, quāmo creatori meo ac recreatori deseruire & cōplacere studuissem, qui suis contemptoribus tam terribilis & seuerus existere non dubitat. Sed nimis fera est ista querela, frustra quoq; a nūm̄um mouentur hī fletus & suspiria ad nihilum profutura, cum sine remedio in graui corporis & animæ calamitate, à presentī cōpellor seculo migrare, & ad infernalīa & tenebrarū

In aërea loca æternaliter cruciandus transire, ubi est fle-
 tus & stridor dæmonum, pœna sine termino, & acerbitas
 sine meta. Vnum tamen suadeo & consilium salubre
 uniuerfis qui fiebilem hanc audire quarimoniam &
 similem forsitan præsolantur aduentum, pro nunc
 in testamentum trado, quatenus perpetrata facinora
 omni mora postposita deserant, quæ sic hominem fi-
 naliter in tartara præcipitant: propriam autem con-
 scientiam ueris pœnitentiæ lamentis ac contritione
 mundare studeant, salubrem uiuendi uiam arripiant,
 ut & in summa melius quàm ego mori condiscant.
 Nam felix quem faciunt aliena pericula cautum. Bos
 etius: Tempus siquidem præsens ad instar umbræ so-
 laris breuissimum est. Nemo quoque an etiam cras su-
 peruiuere debeat securus esse potest. Nihilominus in
 hac temporis breuitate, ualeat homo æterna sibi gau-
 dia promereri, aut certè æterna si uelit supplicia pro-
 curare, quæ autem mundi constitutionem ambo iux-
 ta meritorum diuersitatem cunctis sunt uiuen-
 tibus præparata. Quisquis igitur rationis ca-
 pax quantum saluti suæ congruere iudi-
 cauerit in hoc speculo semet assidue
 contempletur. Finè quæso bo-
 nū, cui nullum præfero do-
 num. In mūdi rebus da
 mihi celsè deus.

FINIS.

